

2019. gada 25. augustā

Ministru prezidentam

Arturam Krišjānim Kariņam

Krisjanis.karins@mk.gov.lv

Valsts Kancelejas direktoram

Jānim Citskovskim

Janis.citskovskis@mk.gov.lv,
vk@izm.gov.lv

Izglītības un zinātnes ministrijai

pasts@izm.gov.lv

steidzami

Viedoklis administratīvajā procesā,
iebildumi pret Ministru kabineta rīkojuma projektu *Par Latvijas
Universitātes rektoru*

Administratīvajā procesā iestādē par rektora vēlēšanu apstiprināšanu Latvijas Universitāte (turpmāk – Universitāte) ir 2019. gadā jūlijā un augustā pieprasījusi Izglītības un zinātnes ministrijai (turpmāk – Ministrijai) informāciju, lai varētu sniegt viedokli savlaicīgi, saprātīgos termiņos. Ministrija informāciju ir sniegusi novēloti, nesamērīgi ierobežojot Universitātes tiesības laika resursu ziņā pilnvērtīgi izvērtēt dokumentu, vai nav sniegusi nemaz. Ministrija Universitātei rektora vēlēšanu lietā nav sniegusi informāciju saprātīgos termiņos nevienu reizi. Universitāte likumā noteiktos termiņus par informācijas sniegšanu Ministrijai ir ievērojusi.

Atbilstoši Universitātes rīcībā esošajām ziņām 2019. gada 13. augustā ministru prezidents uzdevis virzīt rektora apstiprināšanas lietu kā Ministru Kabineta lietu, saskaņojot ar Tieslietu ministriju, Finanšu ministriju, Valsts kanceleju un Universitāti. 2019. gada 20. augusta sēdē Ministru Kabinets uzdeva Ministrijai pilnveidot tiesību aktu projektu sadarbībā ar Valsts kanceleju un Tieslietu ministriju. Līdz šim Universitātei nav bijis pieejams neviens Tieslietu ministrijas un neviens Finanšu ministrijas atzinums lietā. Ministrija nav izsniegusi Izglītības kvalitātes valsts dienesta (turpmāk – Dienesta) 2019. gada 16. jūlija atzinumu, uz kāda esību tika norādīts publiskajā telpā. Sagatavoto Ministru Kabineta tiesību aktu projektu Ministrija nepamato ar Dienesta atzinumu, projektā vispār nav atsauču uz Dienesta konstatēto konkrētos Dienesta atzinumos. Ministru Kabineta rīkojuma projektā nav norādīti visi no Universitātes saņemtie dokumenti, tiek noklusēti kā argumenti iesniegtie starptautisko juridisko biroju *PricewaterhouseCoopers Legal* un *TGS Baltic* atzinumi, kurus Universitāte atkārtoti pievieno pielikumā, tie nav izvērtēti un nav atspēkoti tajos minētie argumenti. Noklusēts apstāklis, ka Indriķis Muižnieks kā fiziska persona pēc 2019. gada 24. maija Universitātes Satversmes sapulces pats pēc savas iniciatīvas vērsās Dienestā ar uzziņas pieprasījumu par savām tiesībām šajā situācijā; atbilstoši Universitātes rīcībā esošajai informācijai, uzziņu fiziskai personai Dienests nesniedza.

Universitāte lūdza iesniegt saskaņoto Ministru kabineta rīkojuma projektu līdz 2019. gada 22. augustam plkst. 16.00. Projekts tad netika saņemts. 2019. gada 22. augustā ar dokumentu Nr. LU-7-41/1569 Universitāte lūdza Valsts kancelejai un Ministrijai izsniegt sagatavoto un ar Valsts kanceleju saskaņoto Ministru kabineta rīkojuma projektu 2019. gada 27. augusta Ministru kabineta sēdei ar vīzām un Tieslietu ministrijas, Finanšu ministrijas, Valsts kancelejas atzinumus ar vīzām par Ministrijas sagatavoto 2019. gada 27. augusta Ministru kabineta rīkojuma projektu līdz 2019. gada 23. augustam plkst. 12.00. Piektdien 2019. gada 23. augustā plkst. 16.07 Universitāte saņēma Valsts kancelejas direktora Jāņa Citkovska dokumentu Nr. 18/SAN-151/3968, kurā norādīts, ka *Ministru prezidenta uzdevumā Valsts kanceleja informē, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 “Ministru kabineta kārtības rullis” 122. punktu izskatīšanai Valsts sekretāru*

sanāksmē, Ministru kabineta komitejas sēdē vai Ministru kabineta sēdē paredzētos plānošanas dokumentu projektus, tiesību aktu projektus, informatīvos ziņojumus un citus dokumentus, kā arī tiem pievienotos dokumentus (saskaņā ar šo noteikumu 6. pielikumu), izņemot dokumentus, kuriem noteikts statuss "DIENESTA VAJADZĪBĀM" vai kuri satur valsts noslēpuma objektu, Valsts kancelejā iesniedz tikai sistēmā DAUKS. Ņemot vērā, ka līdz 2019. gada 23. augusta pl. 11.00 sistēmā DAUKS nav iesniegts pēc 2019. gada 20. augusta Ministru kabineta sēdes precizēts Ministru kabineta rīkojuma projekts "Par Latvijas Universitātes rektoru", Valsts kanceleja nevar izpildīt Latvijas Universitātes 2019. gada 22. augusta vēstulē izteikto lūgumu. Informējam, ka pēc tiesību akta projekta iesniegšanas Valsts kancelejā atzinumu par tiesību akta projektu Valsts kanceleja sniedz saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 "Ministru kabineta kārtības rullis" 128. un 129. punktu.

Ar ministru prezidenta rezolūciju uzdots tiesību aktu projektu *Par Latvijas Universitātes rektoru* iesniegt kā Ministru kabineta lietu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 *Ministru kabineta kārtības rullis* 118. punktu Ministrija šo noteikumu 117. punktā minēto jautājumu – steidzama Ministru kabineta lieta – iesniedz Valsts kancelejā, izmantojot sistēmu DAUKS, ne vēlāk kā trīs darbdienas pirms Ministru kabineta sēdes (ceturtdien līdz plkst. 12.00), ko Ministrija nav veikusi, savukārt, šo noteikumu 120. punkts paredz, ka Ministrija **pirms iesniegšanas Valsts kancelejā** saskaņo šo tiesību aktu projektu ar institūciju, kuru kompetenci atbilstoši ārējam normatīvajam aktam tas tieši skar (tātad arī Universitāti), kā arī Finanšu un Tieslietu ministrijām. Ministrija to nav veikusi.

Uzsveram, ka visā Latvijā 2019. gada 23. augustā norisinājās Molotova-Ribentropa noziedzīgā 1939. gada pakta gadadienai veltītās 1989. gada akcijas *Baltijas ceļš* piemiņas pasākumi, kuros līdzīgi kā citi Latvijas Republikas pilsoņi, ir iesaistīts arī Universitātes personāls, kā arī juridiskā atbalsta sniedzēji uz līgumtiesisku attiecību pamata. Līdz ar to nav bijusi iespējama pilnvērtīga Ministru Kabineta tiesību akta projekta analīze 2019. gada 23. augustā pēc plkst. 16.07. 2019. gadā 24. un 25. augusts ir brīvdienas. Arī Valsts kancelejas uzsvērtajā 2009. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 300 129. punktā Ministru kabinets ir paredzējis

Valsts kanceļejai septiņas darbdienu laika projekta atbilstības izvērtēšanai. Arī Universitātes gadījumā tas būtu ne agrāk kā 2019. gada 3. septembris – septiņas darbdienu.

Ievērojot, ka Universitātei nav pieejams pilnveidotais, ar Tieslietu ministriju un Valsts kanceleju saskaņotais Ministru Kabineta tiesību akta projekts, kā arī pat, ja tas kļūtu pieejams 2019. gada 26. augustā, tad Universitātei nebūtu pietiekama laika resursa pilnvērtīgi to izanalizēt un sniegt pilnvērtīgu viedokli, argumentus un iebildumus, sniedzam viedokli, skaidrojumu un argumentus par 2019. gada 20. augusta Ministru kabineta rīkojuma projektu *Par Latvijas Universitātes rektoru*, **nesaskaņojot to**, kategoriski iestājoties pret tā pieņemšanu, **paužot šādus iebildumus:**

[1.] Vēršam Jūsu uzmanību uz to, ka Ministrija, sagatavojot Ministru kabineta rīkojuma projektus *Par Latvijas Universitātes rektoru* (datne IZMrik_190819_LUrektors.1441 un IZMrik_220819_LUrektors), ir rīkojusies tieši pretēji likumdevēja gribai un apzināti vai neapzināti maldinājusi Ministru kabineta locekļus par Ministru kabineta pilnvarām rektora vēlēšanu rezultātu apstiprināšanā. Tādējādi abos Ministru kabineta rīkojuma projektos 1. punktā apgalvotais, ka Ministru kabineta rīcība saskan ar likumdevēja Ministru kabinetam piešķirtajām pilnvarām neatbilst īstenībai.

[1.1.] 1995. gada 2. novembrī, pieņemot Augstskolu likumu, Saeima ir lēmusi, ka “augstskolas ievēlēto rektoru pēc izglītības un zinātnes ministra ierosinājuma apstiprina Ministru kabinets” (17. panta otrā daļa). Kā atklāj 5. Saeimas 1995. gada 13. septembra Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas vārdā Jāņa Vaivada (frakcijas *Latvijas ceļš* deputāta) ievadrūna par pirmajam lasījumam sagatavoto likumprojektu *Latvijas Augstskolu likums*, ar likumprojektu bija iecerēts īstenot augstskolu reformu, kā rezultātā augstskolu organizācijā būtu panākta četru pamatprincipu īstenošana – akadēmiskā brīvība, atvērtība, “augstskolu iekšējās dzīves demokratizācija” un starptautiskā akadēmiskā attīstība. Referenta ieskatā “augstskolas iekšējās demokrātijas nostiprināšana [...] izpaužas arī augstskolas iekšējās satversmes izstrādāšanā un apstiprināšanas procedūrā”. Ievērojot to, ka 5. Saeimas sēžu debates neatklāj citus apsvērumus vēlēšanu rezultātu apstiprināšanai

Ministru kabinetā, jāpieņem, ka minētās tiesību normas mērķis ar pagaidu līdzekļa palīdzību nodrošināt “augstskolas iekšējās demokrātijas nostiprināšanu”. Referents, novērtējot augstskolu un valsts attiecības, atzīst, ka “pārāk daudz pilnvaru vai funkciju šajās attiecībās ir uzlikts ministrijai” un nepieciešamību pakāpeniski atteikties no tā, lai nodrošinātu, ka augstskolu darbības virzība ir neatkarīga no politiskās konjunktūras.

Ministru kabinets 1999. gada 28. decembrī, pieņemot noteikumus Latvijas Republikas Satversmes 81.panta kārtībā, Augstskolu likuma 17. panta otro daļu izteica jaunā redakcijā: “Augstskolas ievēlēto rektoru pēc izglītības un zinātnes ministra ierosinājuma apstiprina Ministru kabinets. Ja Ministru kabinets neapstiprina ievēlēto personu rektora amatā, augstskola divu mēnešu laikā organizē jaunas rektora vēlēšanas. Ministru kabineta noraidītā rektora amata kandidatūra jaunās vēlēšanās nepiedalās. Ja rektora pilnvaras ir izbeigušās, rektora pienākumus izpilda augstskolas senāta apstiprināta persona – profesors vai persona ar doktora grādu.” 7. Saeimas debates, izskatot Ministru kabineta pieņemtos grozījumus, atklāj Saeimas vairākuma iebildumus pret Ministru kabineta rīcības brīvību rektora apstiprināšanā, saistot to ar nepieļaujamu iejaukšanos augstskolas autonomijā. 2000. gada 23. novembrī, izskatot likumprojektu *Grozījumu Augstskolu likumā* trešajā lasījumā, skatīts arī Linarda Muciņa (frakcija *Latvijas ceļš*) deputāta priekšlikums: “Ministru kabinets var atteikt apstiprināt rektoru amatā, ja tas ievēlēts, pārkāpjot šā likuma un augstskolas satversmes noteikumus,” kas saturiski atbilst aktuālajai tiesību normai, kas ietverta Augstskolu likuma 17. panta piektajā daļā: “Ministru kabinets var neapstiprināt rektoru amatā, ja viņš ievēlēts, pārkāpjot šā likuma un augstskolas satversmes noteikumus.” Ievērojot to, ka 7. Saeimas deputātu vairākums atbalstīja Linarda Muciņa priekšlikumu, uzskatāms, ka apsvērumi, kas izteikti minētās tiesību normas sakarā ir vērā ņemami, interpretējot Augstskolu likuma 17. panta piekto daļu.

Linards Muciņš, skaidrojot savu priekšlikumu, norādīja, ka pieļāvums, ka izglītības un zinātnes ministrs drīkstētu neierosināt, bet Ministru kabinets neapstiprināt neargumentēti neatbilst tam, kā rīkojas demokrātiskā un tiesiskā valstī. Viņš uzsvēra:

“Ja mums nepatīk rektora deguns un Ministru kabinets rektoru neapstiprina, tad tā nav tiesiska valsts, tā ir cita tipa valsts, ko acīmredzot mēs gribam šeit nodibināt. Tādēļ arī ir mans priekšlikums [..]. Tikai **konkrētos gadījumos, ja ir pārkāpta juridiskā izvirzīšanas, apstiprināšanas vai ar izglītību vai stāžu, vai kādu citu kritēriju saistītā kārtība**, kāda ir nepieciešama, ievēlot rektoru amatā. Tāpēc jāsaprot, ka Ministru kabineta loma šeit nav absolūta, Ministru kabineta loma šeit nav absolūta, un Ministru kabinets šeit nevar darboties kā diktators: gribam – apstiprinām, negribam – neapstiprinām. Tiesiskā valstī jebkuras institūcijas darbība, it sevišķi Ministru kabineta darbība, notiek tikai saskaņā ar likumu un tikai atbilstoši likumam. [..] Jo pat tad, ja nenobalso par šo priekšlikumu, Ministru kabinets nevar brīvi neapstiprināt rektoru. Viņš rektoru var neapstiprināt tikai tad, ja ir pārkāpts kāds **likuma vai augstskolas satversmes noteikums** viņa izvirzīšanas vai ievēlēšanas procesā.”

Jāņa Estes (Tautas partijas frakcija) iebildumus par to, ka minēti tikai divi tiesību akti, uzdodot retorisku jautājumu, kas notiek tad, kad rektora kandidāts “ir pārkāpis citus likumus”, noraidīja. Tāpat noraidīja Jāņa Lagzdiņa (Tautas partijas frakcija) iebildumus par to, ka atbilstoši Muciņa priekšlikumam iebildumi nevar būt pamatoti ar citiem, tiesību normā neminētiem tiesību aktiem. To pierāda gan vairāku deputātu runas, gan arī balsojums. Tā, piemēram, Kārlis Leiškalns (frakcija *Latvijas ceļš*) norādīja:

“Ministru kabinets var iebilst nevis subjektīvu, bet likumisku motīvu dēļ: ja, ievēlot rektoru, ir pārkāpts likums un ir pārkāpta augstskolas satversme. Tātad Ministru kabinetam, neapstiprinot rektoru, pilnīgi precīzi jāparāda objektīvi iemesli. Nevar neapstiprināt Ministru kabinets rektoru tikai tāpēc, ka Ministru kabineta priekšsēdim vai izglītības un zinātnes ministram šis rektors nepatīk vai ja viņš nav devis tiem bērniībā iespēju špikot. [..] Nupat Šķēles kungs teica: “Un ja nu ievēlamais rektors atrodas kriminālizmeklēšanā?” Jautājums ir par to, vai likumā ir atrunāts, ko darīt, ja viņš ir bijis tiesāts par tišiem noziegumiem. Viss tas pats, kas attiecas

uz Saeimas deputātiem vai citām valsts amatpersonām; tur mēs uzrādām ierobežojumus. Ja ir attiecīgs ierobežojums un ja rektors ir ticis ievēlēts, neskatoties un šiem ierobežojumiem un pārkāpjot tos, tad Ministru kabinetam ir tiesības rektoru neapstiprināt. Nevis tāpēc, ka konkrētā persona Ministru kabinetam nepatīk!”

Tāpat Anna Seile (apvienības “Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK frakcija) atbalstīja Linarda Muciņa priekšlikumu, ierobežot Ministru kabineta rīcības brīvību:

“Ko pasaka Muciņa kunga priekšlikums? To, ka augstskolas ievēlēto rektoru Ministru kabinets var atteikt apstiprināt tikai vienā gadījumā – **ja ir pārkāptas likumu robežas**. Un punkts!”

Atspēkojot Lazdiņa argumentus, Pēteris Apinis (frakcija *Latvijas ceļš*) norādīja:

“Tā ir kārtējā neuzticība akadēmiski izglītotiem cilvēkiem, kas ir mūsu augstskolu profesori, pasniedzēji, un arī studentiem, kuriem mēs dodam 15% vietu mūsu augstskolu senātos. Iznāk, ka viņi ir tik neuzticami, ka nezina pārējo likumdošanu, un ka viņi nu noteikti par rektoru ievēlēs to vienīgo pasniedzēju, kurš nemāk latviešu valodu pietiekamā līmenī, un ka viņi noteikti ievēlēs to, kurš tiek krimināli vajāts tajā brīdī, to, kurš ir zādzis kaimiņienei palagus no šņores jau bērnībā un kurš arī visādā citādā ziņā ir pats sliktākais cilvēks, kādu vien varēja atrast. Pēc šiem pārliecinošajiem Lazdiņa kunga argumentiem mēs noteikti nedrīkstētu ļaut vispār nevienam senātam neko lemt. Tieši otrādi – mums būtu tepat mierīgi jānolemj, ko iecelt par vienu vai otru rektoru. Taču atbilstoši tādai loģikai arī par dekāniem, prodekāniem, katedru vadītājiem un visiem pārējiem mēs lemsim šeit, iecelsim... kā nu gadīsies, tā arī celsim, un tad nu beidzot viss birokrātiskais aparāts būs triumfējis. Bet atbilstoši tam, kā likumā rakstīts, lai to dara Izglītības un zinātnes ministrijas ierēdņi!”

Minētais precīzi norāda uz likumdevēja gribu, kas saglabāta arī šā brīža Augstskolu likuma 17. panta piektajā daļā, ierobežot Ministru kabineta rīcības brīvību rektora vēlēšanu apstiprināšanai līdz formālai atbilstības

pārbaudei. Proti, Ministru kabineta rīcības brīvība aprobežojas tikai ar rektora kandidāta atbilstības novērtējumu Augstskolu likumā un augstskolas satversmē noteiktajiem kritērijiem, kā arī kandidātu izvirzīšanas un vēlēšanu norises atbilstību tām tiesību normām, kas ir ietvertas konkrēti divos normatīvajos aktos – Augstskolu likumā un augstskolas satversmē. Minētais atbilst likuma atrunas principam (Administratīvā procesa likuma 11. pants), kas liedz izdot nelabvēlīgu administratīvo aktu (atteikums apstiprināt rektoru) pretēji likumā noteiktajam un pilnībā izslēdz iespēju šādu aktu izdot, pamatojot šādu rīcību ar iekšējo normatīvo aktu. Nosacījums, ka Ministru kabineta neapstiprinātais rektora kandidāts nedrīkst atkārtoti piedalīties rektora vēlēšanās, uzskatāms par atbilstošu taisnīguma (Administratīvā procesa likuma 7. pants) un tiesību normu saprātīgas piemērošanas principiem (Administratīvā procesa likuma 8. pants) vien tad, ja kandidāta subjektīvā attieksme ir objektīvi novērtējama kā apzināti vērsta uz neatbilstībām Augstskolu likumam un augstskolas satversmei. Tātad jākonstatē apstākļi, kas liecina, ka rektors nevarēja tiesiski paļauties uz savu atbildību izvirzāmajiem kritērijiem un procedūru atbilstību Augstskolu likumā un augstskolas satversmē aprakstītajām procedūrām (Administratīvā procesa likuma 10. pants) Ievērojot minēto, Ministru kabineta projektos Ministru kabineta rīcības pamatošana ar iekšējiem normatīvajiem aktiem, izņemot Universitātes Satversmi, pārkāpj Ministru kabinetam likumdevēja noteikto Augstskolu likuma 17. panta piektajā daļā noteiktās pilnvaras, neatbilst likuma atrunas principam un liecina par būtisku atkāpi no demokrātiskā un tiesiskā valstī izpildvarai atvēlētās lomas un ir uzskatāms par patvaļas aizlieguma principa pārkāpumu (Administratīvā procesa likuma 9. pants).

[2.] Ministru kabineta rīkojuma projektā (IZMrik_220819_LUrektors) Universitātes Satversmes sapulces sastāva un rīcības novērtēšanā ir pārkāpta likumdevēja noteikta kompetence, ko skaidri paudusi 7. Saeima 2000. gada 23. novembrī likumprojekta *Grozījumu Augstskolu likumā* trešā lasījuma izskatīšanā, kas liedz Ministru kabineta novērtējumu balstīt uz jebko citu kā tikai uz Augstskolu likumu un augstskolas satversmi. Šāds liegums ir ne tikai likuma pamatots, bet arī racionālos apsvērumos balstīts. Ievērojot, ka augstskola ir atvasināta publiska persona, tad tās iekšējā normatīvo aktu sistēma ir augstskolas kompetence. Tātad tas, vai

un kādi iekšējo normatīvie akti piemērojami atbilstoši Administratīvā procesa likuma 16. pantam un Valsts pārvaldes iekārtas likuma 76. un 78. pantiem un vai un kādas akadēmiskās tradīcijas, paražas ņemamas vērā, nav vērtējams rektora apstiprināšanas gaitā. Pirmkārt, tas nav objektīvi iespējams, jo tad Ministru kabinetam būtu šajā, incidentālās pēcpārbaudes gadījumā jāveic pilnīgs atvasinātas publiskās personas tiesiskās sistēmas novērtējums. Otrkārt, tas ir ārpus likuma noteiktajām Ministru kabineta kompetences robežām, proti, lieks, jo likums ierobežo Ministru kabineta kompetenci līdz Augstskolu likuma un augstskolas satversmes normu ievērošanas novērtējumam. Ievērojot minēto, projekta 1.2. apakšpunkta ar Universitātes iekšējo normatīvo aktu palīdzību analizētie apsvērumi par Universitātes Satversmes sapulces sastāvu un rīcību ir noraidāmi kā ārpus likumdevēja noteiktās Ministru kabineta kompetences konkrētajā gadījumā robežām esoši, minēti nevietā un kā konkrēti izšķiramu lietu neietekmējoši.

Ministru kabinetam, lemjot par rektora apstiprināšanu, ir jābūt dokumentālam pamatam, kas apliecina, ka augstskolas Satversmes sapulce bijusi lemttiesīga un ka augstskolas Satversmes sapulce pieņēmusi lēmumu. Universitāte šādu dokumentālu pamatu ir sniegusi.

[2.1.] Neskatoties uz to, ka Universitātes iekšējo normatīvo aktu sistēma nav vērtējama rektora vēlēšanu apstiprināšanas sakarā, Universitāte vēlas vērēt uzmanību, ka sagatavotajā Ministru Kabineta rīkojuma projektā, atsaucoties uz Universitātes iekšējiem normatīvajiem aktiem, Ministrija nav ievērojusi ne tikai Augstskolu likuma, bet arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma un Administratīvā procesa likuma prasības.

Augstskolu likuma 15. panta piektā daļa paredz, ka senāta darbību un kompetenci reglamentē satversmes sapulces apstiprināts nolikums. Skatot Augstskolu likuma 12. panta ceturto daļu kopā ar 14. panta pirmās daļas 1., 2., 4., 5. un 6. punktu, Satversmes sapulce ir augstskolas augstākais lēmējorgāns, jo ievēlē pārējos augstskolas orgānus – rektoru, senātu, akadēmisko šķīrējtiesu –, kā arī nosaka ar augstskolas satversmes un senāta un akadēmiskās šķīrējtiesas uzbūvi un darba organizāciju saistītos jautājumus. Lai gan Universitātes satversmes 5.6. punkta 3. apakšpunkts paredz, ka Senāts “organizē rektora vēlēšanas”, tomēr minētā norma nav atraujama no Augstskolu likumā paredzētā

kompetenču sadalījuma. Ja Augstskolu likuma 14. panta pirmās daļas 6. punkts paredz, ka satversmes sapulce apstiprina senāta nolikumus, tātad nosaka uzbūvi un darba organizāciju, tad, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma, Administratīvā procesa likuma, Ministru kabineta iekārtas likuma tiesību normās ietvertos principus iekšējo normatīvo aktu izdošanā, kas reizē atspoguļo arī institucionālo un funkcionālo hierarhiju, kādā organizējama valsts pārvaldē, senāts ir padots satversmes sapulcei, nevis otrādāk. Tātad par satversmes sapulces kompetences jautājumu – rektora vēlēšanām – var lemt tikai satversmes sapulce. Ja ievēro, ka Augstskolu likuma 14. panta pirmās daļas 4. punkts paredz kā alternatīvu senāta ievēlēšanai tiesības satversmes sapulcei apstiprināt senāta ievēlēšanas atbilstību augstskolas satversmei, vēl jo vairāk noraidāms pieņēmums, ka orgāns, kura ievēlēšanas nozīme no likumdevēja ieskatā ir tik neliela, ka augstākais lēmējorgāns var aprobežoties ar tā ievēlēšanas leģitimitātes pārbaudi, nevis ievēlēšanu.

Minētais norāda, ka Ministru kabineta rīkojuma projektā minētie iekšējie normatīvie akti – “Latvijas Universitātes rektora vēlēšanu nolikums” un “Balsošanas procedūra vēlēšanām LU rektora amatā” – šajā gadījumā vispār nav vērtējami Universitātes rektora vēlēšanu kontekstā.

[2.2.] Tāpat vēršam uzmanību, ka atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 23. augusta noteikumiem Nr. 635, kas izdoti Latvijas Republikas Satversmes 81. panta kārtībā, Grozījumi Augstskolu likumā un kam sekojuši 2006. gada 2. martā Saeimas pieņemtie Grozījumi Augstskolu likumā, pirmoreiz kopš neatkarības atgūšanas noteica valsts augstskolām atvasinātas publiskas personas statusu. Minētais lēmums pieņemts, par ko liecina attiecīgajā Ministru kabineta sēdē spriestais, ar mērķi paplašināt Universitātes autonomiju un pilnvaras. Ievērojot minēto, jebkurš iekšējs normatīvais akts, kas pieņemts pirms attiecīgajiem grozījumiem likumā, uzskatāms par spēku zaudējušu, jo ir pieņemts brīdī, kad Universitāte bijusi iestādes, nevis atvasinātas publiskas personas statusā. Tas nozīmē, ka Universitātes Satversmes sapulces nolikums piemērojams par tik, par cik Satversmes sapulce to atzīst par atbilstīgu. Minētais nosaka apstākli, kāpēc Ministru kabineta rīkojuma projektā paustie apsvērumi, piemēram, par aizstāšanas tiesību īstenošanu nav pamatoti.

Ministru kabineta rīkojuma projektā paustais, ka Universitātes Satversmes sapulces nolikuma 4. punktā minētie gadījumi – darba vai studiju attiecību izbeigšana vai pāreja citā personāla kategorijā –

uzskatāmi par izsmelošiem aizstāšanas tiesību iegūšanai, nav pamatots. Uzskaitījums ir ilustratīvs un atspoguļo Universitātē ievērotu akadēmisku tradīciju. Pieņemums, ka uzskaitījums ir izsmelošs, neatbilst tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam. Uzskaitījumā nav minēti ne tādi gadījumi, kad persona ir īslaicīgi vai ilgstoši aizturēta kriminālprocesā, nedz apstākļi, kad slimības dēļ persona nespēj pildīt pienākumus, ne ierobežota rīcībspējas noteikšana uz laiku, ne arī no Satversmē nostiprinātām tiesībām pildīt valsts dienestu un izvēlēties nodarbošanos izrietošās tiesības jebkurā laikā uzteikt publisku amatu, kā arī – visbeidzot – nav aprakstīta tiešā tekstā pat eventuāla dalībnieka nāve. Augstskolu likuma 13. panta trešajā daļā noteiktās obligātās minimālās kvotas akadēmiskajam personālam un studējošajiem kalpo par līdzekli pieņemto lēmumu leģitimitātes nodrošināšanai. Vienīgais veids, kā ne tikai teorētiskajā, bet arī faktiskajā Latvijas Universitātes Satversmes sapulces darbībā nodrošināt likumā un likumam atbilstoši satversmē noteikto vēlamo pārstāvības proporciju augstskolu konstituējošo lēmumu pieņemšanā, ievērojot personāla mainību un mazinot ārējo faktoru kā akadēmisko pienākumu ietekmi uz proporciju lēmumu pieņemšanā un tārad arī uz satversmes sapulces lēmumu pieņemšanu, ir aizstāšanas tiesības, kas īstenojamas ar iespējami mazu birokrātisko slogu. Šāda sistēma nav pretrunā ar Latvijas Republikā valdošo juridisko doktrīnu. Saeimas gadījumā, ja kāds tautas priekšstāvis noliek pilnvaras, tā vietā nāk nākamais visvairāk balsu ieguvušais kandidāts no attiecīgā proporcionālo vēlēšanu saraksta no attiecīgā apgabala. Saeimas gadījumā likums paredz pat vairāk – pilnvaru nolikšanu uz laiku privātu, personisku apsvērumu dēļ, piemēram, bērna kopšanas atvaļinājuma dēļ. Līdz ar to izvēlētais konstituēšanās mehānisms ir tiesisks, leģitīms, racionāls, mērķtiecīgs un vispāratzīts.

[3.] Ministru kabineta rīkojuma projekta (IZMrik_220819_LUrektors) 1.2. apakšpunktā apgalvots, ka nav nodrošināta studējošo pārstāvība Universitātes Satversmes sapulcē. Minētais apsvēruma, pirmkārt, nav saistīts ar Ministru kabineta kompetences robežām, novērtējot rektora apstiprināšanu.

[3.1.] Neskatoties uz to, ka Ministru kabineta kompetences robežas, novērtējot rektora apstiprināšanu, nesaistās ar studējošo pārstāvības kvalitatīvu novērtējumu, Universitāte norāda, ka Ministru kabineta rīkojuma projektā paustais studējošo pārstāvības sakarā nav pamatots.

Augstskolu likuma 13. panta pirmā daļa paredz, ka satversmes sapulci ievēlē no trim grupām – no akadēmiskā personāla, studējošajiem, vispārējā augstskolas personāla; 13. panta otrā daļa paredz, ka ievēlēšanas kārtību nosaka augstskolas satversme, savukārt trešā daļa nosaka katrai grupai minimālās kvotas – ne mazāk kā 60% akadēmiskā personālas un ne mazāk kā 20% studējošo. Universitātes satversmes 5.4. apakšpunkts izpilda likumā noteiktos nosacījumus, paredzot, ka 200 (60,6%) akadēmiskā personāla pārstāvjus un 25 (8,3%) vispārējā personāla pārstāvjus ievēlē, aizklāti balsojot. Savukārt 75 studējošo pārstāvju ievēlē Studentu padome. Atbilstoši Universitātes satversmes 7.1. apakšpunktam Studentu padome ir studējošo pašpārvaldes augstākā institūcija, kuras uzbūvi un darba organizāciju nosaka Studentu padomes pieņemta un Senāta apstiprināta satversme. Tātad tas, vai Universitātes Satversmes sapulcē piedalījušies Studentu padomes ievēlēti pārstāvji (delegāti), noskaidrojams, analizējot Universitātes satversmē paredzēto tiesību aktu.

[3.2.] Universitātes Studentu padomes Satversmes, kas pieņemta 2011. gada 6. septembrī (prot. Nr.2011/KS-11) un ko apstiprinājis Universitātes Senāts 2011. gada 12. septembrī (lēmums Nr.148), 7. punkts paredz, ka Studentu padomi veido tās vēlēšanu nolikuma noteiktajā kārtībā ievēlēti Universitātes fakultāšu studējošo pašpārvalžu biedri. Universitāte ir atvasināta publiska persona, kur studiju īstenošana atbilstoši zinātņu nozaru dalījumam organizē fakultātes, tāpēc fakultāšu ietvaros, lai iespējami pilnīgāk īstenotu Augstskolu likuma 50. panta pirmās daļas 7. punktu, ievēlē pašpārvaldes. Ministru kabineta rīkojuma projektā minētajās koledžās studējošie īsteno minētajā tiesību normā paredzētās tiesības – “vēlēt un tikt ievēlētiem studējošo pašpārvaldē, līdzdarboties augstskolas visu līmeņu pašpārvaldes institūcijās” – par tik, par cik tas attiecas uz studējošo pašpārvalžu vēlēšanām, tomēr studentu tiesības līdzdarboties ierobežo studējošo studiju vieta. Augstskolu likuma 10.*prim* panta otrā daļa paredz, ka koledža atšķirībā no augstskolas ir izglītības iestāde. Atšķirībā no augstskolas, kā tas tieši norādīts 2. panta pirmajā daļā, uzsverot, ka likums “regulē augstskolu un koledžu tiesisko pamatu”, tomēr tikai attiecībā uz augstskolām teikts, ka likums nosaka un aizsargā augstskolu autonomiju. Tātad koledžā nav koledžas kā iestādes akadēmiskās autonomijas, nav augstskolu izpratnes pašpārvaldes institūciju, kur līdzdarboties, tomēr tas nenoniecina koledžā studējošo tiesības, jo ar studējošo pašpārvalžu palīdzību ļauj efektīvāk īstenot studējošo tiesības.

[4.] Ministru kabineta rīkojuma projekta (IZMrik_220819_LUrektors) 1.3. apakšpunktā esošais apgalvojums, ka balsošana nav noritējusi atbilstīgi, ka balsošanas iznākumu apliecinoši dokumenti ir prettiesiski un tāpēc Ministru kabinetam esot pamats neapstiprināt par Universitātes rektoru Indriķi Muižnieku, ir nepamatots. Pirmkārt, secinājumi balstīti uz tādiem Universitātes iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas nav Universitātes satversme, un tāvad pārkāpj Ministru kabinetam likumdevēja noteikto rīcības brīvību, novērtējot rektora apstiprināšanas pamatu. Otrkārt, pamatojumā izmantotie iekšējie normatīvie akti, kas nav saistoši Universitātes Satversmes sapulcei. Treškārt, Satversmes sapulces nolikuma 11. punktā ir paredzēts relatīvais vairākums.

[4.1.] 2019. gada Universitātes rektora vēlēšanas ir atklātākās un caurskatāmākās to esības vēsturē, tām pirmoreiz sekoja tik plašs interesentu pulks, pateicoties Universitātes radītajām tehniskajām iespējām – Universitātes rektora kandidātu debates, Satversmes sapulces norise un pat aizklātās balsošanas balsu skaitīšana tika translēta tiešraidē pasaules tīmeklī, ar atklātības un pieejamības līmeni, kāds nav sasniegts pat Valsts prezidenta vēlēšanām Latvijas Republikas Saeimā. Universitātes kompetence nav novērst viltus ziņu izplatīšanu par vairākuma jēdzienu. Nevar piekrist Ministru kabineta rīkojuma projektā apgalvotajam, ka “LU nav nodrošinājusi atklātu, vispārēju un pārredzamu, labiem pārvaldības principiem atbilstošu rektora vēlēšanu norisi” un ka sabiedrības neizpratne saistāma ar sasteigtību un acīmredzami nepārdomātu rīcību. Universitāte uzskata, ka tiesiskas pilsoniskās sabiedrības demokrātijas mehānismiem, tajā skaitā vēlēšanu jautājumiem jābūt obligātai pamatizglītības standarta sastāvdaļai, tāpēc rektora vēlēšanu sakarā atklājies izpratnes trūkums par balsošanas, vairākuma un vēlēšanu jēdzieniem ir vērtējams kā Ministrijas kā augstākās par izglītības politiku atbildīgās iestādes nepietiekama rīcība pilsoniskās izglītības nodrošināšanā, tāpēc nevis Universitātei, bet gan tieši Ministrijai ir jāuzņemas atbildība par kaitējumu, ko tā ar savu rīcību ir nodarījusi Universitātes reputācijai “gan vietējā, gan starptautiskā mērogā”.

Ievērojot to, ka arī Ministru kabineta rīkojuma projekts, acīmredzot, sagatavots viltus ziņu iespaidā, norādām:

Vairākumi ir sekojoši: 1) relatīvais vairākums (*relative majority* – angļu val.) – kandidāts saņem vairākumu pret citiem kandidātiem; 2) absolūtais vairākums (*simple majority* – angļu val.) jeb *vienkāršais* –

kandidāts saņem vairāk kā pusi balsu; 3) kvalificētais vairākums (*supermajority* – angļu val.) – kandidāts saņem iepriekš noteiktu īpatsvaru balsu.

Relatīvā vairākuma balsošanas sistēmas politikas zinātnē plaši zināmas. Vienmandāta apgabalu sistēmās tās sauc *first-past-the-post* (pirmais saņem amatu – angļu val.) jeb *winner takes all* (uzvarētājs saņem visu – angļu val.). Uz to balstās arī gerimandering. Mažoritāra vēlēšanu sistēma ar relatīvo balsu vairākumu ir tiesiska, leģitīma, demokrātiska un tradicionāli pieļaujama. Esot vairāk kā vienam kandidātam, jebkurš derīgs balsojums ir balsojums vienīgi par kādu, ne pret, bet svītrojot, nevis izvēloties atzīmēt vēlamo, tas ir grūtāk uztverams. Vispazīstamākās *first-past-the-post* sistēmas ir Apvienotās Karalistes, Kanādas un ASV, turklāt ASV 48 štati tā vēl arī ASV prezidenta vēlēšanu elektoratu kolēģijas locekļus.

Ja vairākuma veids nav definēts, no tā neizriet, ka šis vairākums ir absolūts vairākums. Viegļāk to saprast, vizuāli iztēlojoties vairākumu loģiskās attiecības, – jebkurš absolūts vairākums ir arī relatīvs vairākums, bet ne jebkurš relatīvs vairākums ir absolūts vairākums, bet tādi taču ir. Uztveres problēma izriet no tā, ka latviski absolūto vairākumu dēvē arī par vienkāršo vairākumu.

Latvijas Republikas Satversmes 24. pants paredz, ka Saeima, izņemot Satversmē sevišķi paredzētos gadījumus, taisa savus lēmumus ar klātesošo deputātu absolūto balsu vairākumu. Tātad likumdevējs konstitucionālā līmenī ir aptvēris un paredzējis, ka, ja vairākuma procedūru vidū ir izvēlams absolūtais vairākums, tad tas tiešā tekstā normā ir arī jānorāda. Tieša absolūtā balsu vairākuma nosaukšana vienā normā arī norāda, ka tas nav obligāts princips jebkurā Latvijas tiesību jomā. Universitātes satversmes 11. punkts – *Satversmes sapulces lēmumus parasti pieņem ar klātesošo sēdes dalībnieku balsu vairākumu (pat ja nav kvoruma)*. Vienkāršā jeb absolūtā vairākuma obligātums universitātē atšķirībā no Saeimas noteikts nav – tas ir acīmredzams.

Normas ir iztulkojamas, pieņemot, ka normas radītājs ir saprātīgs un vēlējis sasniegt taisnīgu rezultātu. Universitātes satversmes veidošanas gaitā Latvijas Republikas Satversme bija zināma – ja sapulce izvēlējās jēdzienu “absolūtais vairākums” nelietot, tad lēma, ka lietojams arī cits “vairākums” – relatīvais. Šo izpratni sapulce arī lieto, kad ievēlē senātu, skaitot balsis par senatoru ievēlēšanu, uzvarētājus nosakot ar relatīvo vairākumu; patvaļīga tās pārkāpšana rektora gadījumā ir pretrunā

vienlīdzības principam, jo neviena spēkā esoša norma atšķirīgu procesu neparedz. Relatīvā vairākuma sistēma ir loģiski obligāta, ja otrās kārtas nav. Satversmes sapulces reglamentā tādas nebija.

[5.] Ministru kabineta rīkojuma projektā norādīts, ka Universitātes satversme esot uzskatāma par tiesību aktu, kam ir vienāds juridiskais spēks ar Augstskolu likumu. Ministru kabineta rīkojuma projektā norādīts, ka Universitātes Satversmes normas, kā vienāda juridiskā spēka ar likumu normas, esot uzskatāmas par speciālām attiecībā uz Augstskolu likuma normām. Minētie apgalvojumi neatbilst Latvijas Republikas Satversmē noteiktajam, jo augstskolas satversmes sapulci pielīdzina Saeimai.

[5.1.] 1995. gada Augstskolu likuma tiesiskā sistēma būtiski atšķiras no Latvijas Republikas augstskolu tiesiskās sistēmas divdesmitā gadsimta divdesmitajos gados. 1923. gada Universitātes Satversmi tiešām pieņēma kā likumu trijos lasījumos, veicot grozījumus. Augstskolu likuma tiesiskajā sistēmā Saeima augstskolu satversmes negroza, kas atbilst juridiskajai doktrīnai. Juridisko zinātņu doktore, 2005. gada 23. augusta Satversmes 81. panta kārtībā pieņemto Grozījumu Augstskolu likumā, kas iedibināja augstskolu kā atvasinātas publiska personas statusu, Dr. iur. Kristīne Jarinovska publikācijā par Universitātes satversmi ir norādījusi šo likumdošanas procesu.

1921. gada maijā Latvijas augstskolas organizācijas padome trešajā lasījumā pieņēma vairāk kā gadu tapušu satversmes projektu, ko iesniedza izglītības ministram. Ministru kabineta vairāk kā gadu ilgusi kavēšanās, Latvijas Universitātes satversmi iesniedzot Latvijas Republikas Satversmes sapulcei vien 1922. gada maijā, noteica to, ka Latvijas Republikas Satversmes sapulce nepaspēja izskatīt Latvijas Universitātes satversmi, tāpēc to ar grozījumiem 16. jūlija likuma kārtībā apstiprināja Ministru kabinets 1922. gada 23. augustā un ieviesa dzīvē 1922. gada septembrī. Saeimai Latvijas Universitātes satversme iesniegta kopā ar citiem 16. jūlija likuma kārtībā pieņemtajiem likumiem, bet Saeimas izglītības komisijā sāka skatīt no 1922. gada 1. decembra (Saeimas Stenogrammas, I sesija, 301., 303. lp.). Latvijas Universitātes satversme skatīta trijos lasījumos, sākot ar referenta runu pirmā lasījuma ievadā 1. Saeimas I sesijas 15. sēdē 1923. gada 23. februārī, turpinot ar skatīšanu pirmajā lasījumā 16. sēdē

1923. gada 27. februārī, kad vienbalsīgi atbalstīta pāreja uz “pantu lasīšanu” (327. sl.), proti, likumprojekta skatīšana otrajā lasījumā tajā pašā sēdē, kas turpināta arī 17. sēdē 1923. gada 2. martā. Otrais lasījums noslēdzās 18. sēdē 1923. gada 6. martā ar balsojumu, kur neviens nebija pret vai atturas (387. sl.). Tāpat trešajā lasījumā, kas noritēja un arī noslēdzās 21. sēdē 1923. gada 16. martā, nebija neviena, kas būtu pret vai atturas (519. sl.). Tādējādi likums – Latvijas Universitātes satversme – pieņemts trijos lasījumos 1923. gada 16. martā (nevis 28. martā, kā norādīts šā brīža Latvijas Universitātes satversmes preambulā, ko atbilstoši likuma Par Latvijas Universitātes Satversmi 1. pantam pieņēma Latvijas Universitātes Satversmes sapulce 1996. gada 29. martā un ko apstiprināja Saeima bez skatīšanas lasījumos un ko izsludināja kopā ar minēto likumu).

[5.2.] 1996. gada 29. marta Universitātes satversme atšķirībā no 1. Saeimas 1923. gada 16. martā likuma – Latvijas Universitātes satversme –, kas skatīts trijos lasījumos, nav pieņemta likumdošanas kārtībā, bet tikai apstiprināta. 2013. gada 24. oktobrī Latvijas Republikas oficiālā laikraksts izdevēja valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību *Latvijas Vēstnesis LV portālam* nepieciešamību apstiprināt augstskolas satversmi Saeimā Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētāja izskaidroja ar cieņas apliecinājumu augstskolu akadēmiskajai autonomijai. Šāds apliecinājums nemaina augstskolas satversmes juridisko spēku, kas atbilst iekšējam normatīvajam aktam. Norādāms, ka 1. Saeima ar satversmi apzīmēja arī to, ko mūsdienās saprot ar jēdzienu “nolikums”. Lai uzsvērtu augstskolas autonomiju un ievērotu akadēmisko tradīciju, augstskolām ar atvasinātas publiskas personas statusu saglabātas tiesības pamatdokumentu saukt par satversmi.

[5.3.] Latvijas Republikas Satversmes 69. pants paredz visu likumu izsludināšanu, arī to pielikumu kā, piemēram, Civillikumam, automātiski un bez īpaša Saeimas uzdevuma katrā likumā šo likumu izsludināt. Ja Saeima likumā īpaši nosaka, ka kaut kas izsludināms “līdz ar likumu”, tas nav likums. Likumus pieņem Saeima, augstskolu satversmes – augstskola. 1998. gada 5. februāra likumā *Par Latvijas Universitātes Satversmi* 2. pants paredz, ka “līdz ar likumu ir izsludināma Latvijas Universitātes Satversme”.

[5.4.] Likumi nav speciāli vai vispārēji. Tiesību normas speciālumu kolīzijā piemēro, ja diviem normatīvajiem aktiem ir vienāds spēks. Likumam ir augstāks spēks par iekšējiem normatīvajiem aktiem. To paredz arī Administratīvā procesa likums, kura 15. panta sestā daļa nosaka, ka, ja konstatē pretrunu starp dažāda juridiskā spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks, un septītā daļa paredz, ka tikai gadījumos, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiskā spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

[5.5.] Administratīvā procesa likuma 1. panta piektā daļa paredz, ka ārējais normatīvais akts ir Satversme, likumi, Ministru kabineta noteikumi un pašvaldību saistošie noteikumi, kā arī starptautiskie līgumi un Eiropas Savienības pamatlīgumi un uz šo pamatlīgumu pamata izdotie normatīvie akti. Līdz ar to likumdevējs nav paredzējis, ka augstskolu satversmes būtu ārējais normatīvais akts. Saskaņā ar tiesību teoriju augstskolu satversmes ir nevis vispārējas, proti, saistošas visām trešajām personām, fiziskām un juridiskām, bet gan saistošas augstskolas personām. Augstskolu satversmes ir iekšējais normatīvais akts.

[5.6.] Šajā gadījumā ir jānorāda, ka Ministrija nevarēja nezināt, ka likumam ir augstāks juridiskais spēks nekā augstskolas satversmei. Kopš 2000. gada 23. novembra Augstskolu likums uzliek pienākumu izglītības un zinātnes ministram uzraudzīt augstskolu satversmju atbilstību likumam. Augstskolu likuma 10. panta ceturtā daļa paredz, ka, ja izglītības un zinātnes ministrs konstatē augstskolas satversmes neatbilstību likumiem un citiem normatīvajiem aktiem vai citas nepilnības, viņš var ierosināt Ministru kabinetam vai attiecīgi Saeimai apturēt satversmes (bet ne augstskolas) darbību līdz attiecīgu grozījumu izdarīšanai vai nepilnību novēršanai viņa norādītajā termiņā. Pat neraugoties uz iepriekš skaidroto normatīvo aktu izdošanas un likumu pieņemšanas procesuālo atšķirību, tiesību doktrīnu un administratīvā procesa regulējumu, Ministrijas iedomātais skaidrojums nebūtu pareizs pat tāpēc vien, ka likumdevējs Augstskolu likumā ir tieši norādījis augstskolu satversmju pakārtotību likumam, turklāt izsludinātu likumu apturēšana "līdz attiecīgu grozījumu izdarīšanai vai nepilnību novēršanai [ministra] norādītajā termiņā" neatbilst Latvijas Republikas Satversmei un tajā norādītajiem vispārējiem likumdošanas pamatiem tiesiskā, demokrātiskā valstī.

[5.7.] Tātad secinājumi, kas izdarīti, pieņemot, ka tiesību normu kolīziju gadījumā starp Universitātes satversmes tiesību normu un Augstskolu likuma tiesību normu priekšroka dodama Universitātes Satversmes tiesību normai, neatbilst Latvijas Republikas Satversmei un atspoguļo tiesību teorijas pamatu nezināšanu.

[5.8.] Augstskolu likuma 13. panta sestā daļa paredz, ka augstskolas satversmes sapulci var sasaukt rektors vai senāts. Universitātes Satversmes sapulces 5.5. apakšpunkts uzskaita tos, kas var pieprasīt ārkārtas Universitātes Satversmes sapulces sasaukšanu, nevis sasaukt. Minētās tiesību normas nav savstarpējā pretrunā. Savukārt Universitātes Satversmes sapulces nolikuma normas par Satversmes sapulces sasaukšanu skatāmas kopsakarā ar abiem iepriekš minētajiem tiesību aktiem. Iekšējs normatīvais akts nevar ne atcelt ārējo normatīvo aktu, ne grozīt ārējo normatīvo aktu. Tas ir pretrunā tiesiskuma principam (Administratīvā procesa likuma 7. pants). Rektora tiesības sasaukt satversmes sapulci ir beznosacījuma, tāpēc Ministru kabineta rīkojuma projektā paustais apgalvojums, ka Universitātes Satversmes sapulces nolikums ierobežo gadījumus, kad rektora tiesības sasaukt satversmes sapulci ir izlietojamas, ir nepamatots.

[5.9.] 2019. gada 29. maijā neeksistēja Universitātes senāts, jo tas nebija ievēlēts Universitātes Satversmes sapulces Balsu skaitīšanas komisijas kļūdas dēļ, kas vēlāk tika labota. Līdz ar to, ievērojot Augstskolu likuma 13. panta sestās daļas regulējumu, vienīgais, kuram bija tiesības un pienākums sasaukt Satversmes sapulci bija rektors. Turklāt rektors to darīja, ņemot vērā paziņoto un paredzamo Universitātes studentu padomes pieprasījumu, kas sasaukšanas brīdī vēl nebija noformēts rakstveidā, tāpēc neatrodas tiešas atsauces veidā 2019 gada 29. maija rektora rīkojumā. Apstākli, ka Ministrija neizprot šīs Augstskolu likuma un Universitātes Satversmes normas aplicina fakts, ka 2019. gada 19. jūlija dokumentā Nr. 4-6e.19/2190 izvirza tiesiski nepamatotas spekulācijas, ka Satversmes sapulce esot bijusi jāsasauc tās priekšsēdētājam, kas nav paredzēts ne Augstskolu likumā, ne Universitātes Satversmē.

[5.10.] 1923. gada Latvijas Universitātes satversme kalpoja kā zinātnes un augstākās izglītības sistēmas veidojošs elements Latvijas Republikas rītausmā. Minētajā dokumentā ietvertajai akadēmiskajai tradīcijai bijusi ietekme arī uz 1995. gada Augstskolu likumu. Rektora tiesības sasaukt augstāko lēmējvaru ir to tiesību normu starpā, kas ir aizgūtas no 1923.

gada Latvijas Universitātes satversmes, konkrētajā gadījumā 1923. gada Latvijas Universitātes satversmes 10. pants paredzēja, ka Latvijas Universitātes Padomi, kas ir salīdzināma ar Satversmes sapulci, sasauk rektors.

Ievērojot minēto, Ministru kabineta rīkojuma projektā izteiktie pieņēmumi par rektora ierobežotām pilnvarām sasaukt augstāko lēmējorgānu neatbilst ne likumam, Universitātes Satversmei, ne arī kopš Latvijas Republikas rītausmas iedibinātajai akadēmiskajai tradīcijai.

[6.] Papildus Universitāte vērs uzmanību, ka lēmums par rektora apstiprināšanu, kā to ir norādījis likumdevējs, nav pamatojams ar politiskiem apsvērumiem, bet tikai ar tiesiskiem apsvērumiem. Partija *Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!"-"Tēvzemei un Brīvībai/LNNK"*, reģistrācijas numurs 40008220045 savā oficiālajā mikroblogošanas vietnes kontā @VL_TBLNNK 2019. gada 21. augustā plkst. 10.18 ir paziņojusi, ka tās pārstāvētie Ministru Kabineta locekļi 2019. gada 20. augusta Ministru Kabineta sēdē atbalstīja Ministrijas sagatavoto rīkojuma projektu politiski un atbalsta rektora neapstiprināšanu, pamatojot to ar vārdiem *čekas aģenta kartīte*. Proti, ka rektora personas dati ir iekļauti Padomju Sociālistisko Republiku Savienības okupācijas režīma represīvas ministrijas līmeņa institūcijas vienā dokumentā. Likumdevējs ir ierobežojis šāda argumentu kā tiesisku pamatu konkrētajā gadījumā konkrētām valsts amatpersonu grupām, taču rektora amats nav to vidū. Turklāt konkrētajā gadījumā šāda rīcība ir arī pretrunā starptautiskajām cilvēktiesību normām, kas pieprasa valstij nodrošināt likumīgā spēkā stājušos tiesas nolēmumu spēku. Stājies spēkā 2015. gada 14. decembra Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums pārbaudes lietā Nr. 18/01.2015, lietvedības Nr. K30-1499-15/15, kas nosaka, ka konkrētais rektora amata kandidāts nav apzināti, slepeni sadarbojies ar šo represīvo okupācijas institūciju un nav bijis tās darbinieks vai informators.

Jāuzsver, ka kopš 2019. gada 20. maija Indriķis Muižnieks ir pirmā un arī līdz šim vienīgā fiziskā persona Latvijā, kas devusi iespēju iepazīties ar sadarbības fakta pārbaudes lietu, kur tiesa atzina, ka nav konstatējama sadarbība, pilnā apjomā pasaules tīmeklī – <https://www.lu.lv/vdkkomisija/zinas/t/49935/> Atšķirībā no visiem Saeimas deputāta kandidātiem, par kuriem šāda procesa ietvaros konstatēts, ka nav konstatēta sadarbība, Indriķis Muižnieks saviem vēlētājiem – Satversmes sapulces dalībniekiem – un ne tikai ir devis iespēju iepazīties ar lietu un

tātad arī atklāti uzdot jautājumus minētā tiesas procesa sakarā. Ja pat Satversmes tiesa PSRS okupācijas represīvās institūcijas štata darbinieka, aktīvā dienesta virsnieka Jura Bojāra lietā 2006. gada 15. jūnijā spriedumā lietā Nr. 2005-13-01006 ir norādījusi, ka “Jebkuras personas patieso sadarbību ar jebkuras valsts izlūkdienestu nevarot izvērtēt, balstoties uz ierakstu darba grāmatiņā. Personas saikne ar tamlīdzīgu iestādi un šīs sadarbības raksturs pelnot krietni padziļinātu izpēti” un ka atklāta rīcība un nopelni Latvijas Republikas labā atceļ likuma ierobežojumu kandidēt Saeimas vēlēšanās, tad vēl jo vairāk likumā neesoši ierobežojumi fakta nekonstatēšanas gadījumā Indriķa Muižnieka atklātas rīcības un nopelnu Latvijas Republikas dēļ nevar būt par iemeslu neapstiprināt Indriķi Muižnieku par rektoru.

[7.] Universitāte vērš uzmanību, ka Ministru Kabineta rīkojuma projekts ir daļa no administratīvā procesa, kur Ministrija un konkrēti ministre Ilga Šuplinska ir ilgstoši pārkāpusi starptautiskās cilvēktiesību normas taisnīga procesa sakarā. Taisnīgam procesam starptautiskajās publiskās tiesībās ir noteiktas stingras prasības, kuru neievērošana uzskatāma par būtisku cilvēktiesību normu neievērošanu un kas liecina par valsts varas īstenotāju patvaļu. Uzskaitīsim tikai būtiskākos pārkāpumus. Kā liecina abi Ministru Kabineta rīkojumu projekti, izglītības un zinātnes ministre viedokli formulēja un publiski pauda pirms dot iespēju aizstāvēt savas tiesības Latvijas Universitātei un tās ievēlētajam rektoram (skat. *Human Rights Committee*, Communication No. 203/1986). Paužot publiski viedokli prese konferencē faktiski par vēlamo administratīvā procesa iznākumu, pārkāpta arī objektivitātes un taisnīguma prasība (skat. *Human Rights Committee*, Communication No. 387/1989). Nav ievērots arī *audi alteram partem* princips, kas uzliek par pienākumu reāli, nevis tikai formāli uz klausīt otru pusi. Ministru kabineta rīkojuma projekts ir skaidra liecība minētajam, jo atspoguļo tikai Ministrijas viedokli, totāli ignorējot Universitātes paustos argumentus (skat. *Ekbatari v. Sweden*, European Court, 1988), kā arī ignorēti starptautisko juridisko biroju sniegtie argumenti un tie nav atspēkoti. Tāpat uzskatāms, ka Ministru Kabinets, liedzot 2019. gada 20. augustā Universitātei Ministru Kabineta sēdē paust viedokli un uz klausot tikai Ministru Kabineta locekļu spriedumus, ir pārkāpis arī nosacījumu par iespēju personai, par kuras tiesībām un pienākumiem izdara spriedumu, teikt savai aizstāvībai runu (skat. *Human Rights Committee*, Communication No. 387/1989). Turklāt minētā rīcība ir arī pretrunā Ministru Kabineta īstenotajai praksei. Visa administratīvā procesa gaitā, arī Ministru Kabineta rīkojumu projektu izstrādē vērojama

nevēlēšanās sniegt informāciju par argumentiem, kas izmantoti, lai atteiktu Universitātes Satversmes sapulces ievēlēta rektora apstiprināšanu. Ministrija nav rīkojusies labticīgi un nav ievērojusi labu pārvaldību un atklātību dokumentu pieejamības nodrošināšanā (skat. skat. *Human Rights Committee*, Communication No. 233/1987).

[8.] Universitāte norāda, ka Ministru kabinetam ir jāapstiprina Latvijas Universitātes Satversmes sapulces ievēlēts rektors, jo Indriķis Muižnieks atbilst kritērijiem un ir izraudzīts un ievēlēts atbilstoši Augstskolu likuma un Universitātes satversmes normām. Likumdevējs ir tieši aizliedzis politisku spriedumu izmantošanu, lai atteiktu rektora apstiprināšanu, saskaroties ar ministru prezidenta Andra Šķēles valdības centieniem samazināt augstskolu autonomiju 1999., 2000. gadā, kas atspoguļots minētajās 2000. gada diskusijās Latvijas Republikas Saeimā.

[9.] Universitāte ir pilnvarojusi zvērinātu advokātu birojus, tajā skaitā ir pilnvarojusi sniegt atzinumus administratīvajā procesā. Universitāte atkārtoti uzsver, ka atkārtoti iesniedz starptautisko juridisko biroju *PricewaterhouseCoopers Legal* un *TGS Baltic* atzinumus, kā arī zvērināta advokāta Linarda Muciņa atzinumu, kā arī lūdz izvērtēt tajos esošos argumentus, kas nav ne tikai ņemti vērā, bet arī nav izvērtēti sagatavojot Ministru kabineta rīkojumu projektus.

[10.] Lūdzam Ministru kabinetu cienīt Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības, kas saistītas ar zinātniskās darbības brīvību, tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos, tiesībām pildīt valsts dienestu un cienīt Latvijas Universitātes akadēmiskās saimes demokrātisku izvēli, **apstiprinot kā rektoru akadēmiķi, Dr. habil. biol. Indriķi Muižnieku.**

Pielikumā:

1. Zvērinātu advokātu biroja *PricewaterhouseCoopers Legal* 2019. gada 5. augusta atzinums uz 15 lapām.
2. Zvērinātu advokātu biroja *TGS Baltic* 2019. gada 9. augusta atzinums uz 14 lapām.
3. Zvērināta advokāta Linarda Muciņa atzinums.

Rektora pienākumu izpildītāja –

Prorektore

Ina Druvieta